

ROM & MØBLER

NILs ÅRBOK 2004

popkulturens møbelkonge

Eero Aarnio hadde lenge dramt om å designe en gyngestol da han tegnet de første skissene i 1983. I 1997 forandret han prinsippet for rammen og setets form, og det tok ennå noen år før han fikk den første prototypen ferdig. Ballen til å livle foten på er den siste tilføyelsen. Foreløpig mangler gyngestolen en produsent.

V.S.O.P. – eller COGNAC-STOLEN i glassfiber ble designet i 1967.

Pirkko og Eero Aarnios to døtre Marja-Leena og Rea var selvsagte modeller da Bubble chair skulle fotografæres i 1970.

Med stoler som Ball, Pastilli og Bubble er finske Eero Aarnio popkulturens konge innen møbel-design. Da han rundet 40 i 1972 hadde han gjort sine viktigste ting og levert en rekke møbelikoner. Men karrieren var ikke over, han ble bare litt mindre synlig. Nå har møblene hans fått en ny vår, og i sommer er de hovedattraksjon på Kunstindustrimuseet i Oslo.

Retrotrendene er over oss, og når vi ser tilbake på det kule 60-tallet er det få ting som uttrykker tidsånden så presist som Eero Aarnios stoler. De treffer dagens ungdom, og på merkelig vis innkapsler de motsetningene organisk formgivning og romfartsassosiasjoner. Samtidig er de runde stolene

usedvanlig sexy – i hvert fall kan få andre møbler vise til tilsvarende popularitet blant fotografer og stylisten som skal fotografere vakre kvinner.

Jeg har vært i Helsinki og møtt Eero Aarnio i hans kombinerte hjem og studio. Der har han en skyvedør klistret full av magasinfor-sider med de populære stolene som motiv. Det er Vogue; Elle; Playboy; Schöner Wohnen; Man's World; Der Spiegel – for bare å nevne noen. Opptil flere av kvinnene som poserer i stolene er nakne.

Popularitetens mystikk

Klokere hoder enn har påpekt sammenhengen mellom Eero Aarnios runde stoler og populærkul-

turens bruk av kvinner som erotisk drakraft for å tenne lyst. Selv ser den aldrende designeren (han fyller 72 i år) på alt dette med et stort smil, og både undrer og gleder seg over sin nyvunne popularitet.

Skyvedøren er et utmerket eksempel på at du mister styringen over ting du skaper, og at det er en lang vei fra en aparte idé i 1962 til internasjonal ikonstatus. Da han tegnet Ball og fikk den lansert vinteren 1963 lå mye av drivkraften i trang økonomi og familiens behov for en stor stol i den nye leiligheten. Sammen med Pirkko (som han fortsatt er gift med) hadde han to små barn, og våren 1962 hadde han sagt opp jobben hos Asko. Han begynte som frilans møbel-designer, og noe av det første han

gjorde var å kjøpe en utslitt Ford. Uheldigvis hadde selgeren «glemte» å fortelle at det måtte betales 175 000 finske mark i skatt. Eeros siste lønning fra Asko var 80 000, de hadde lån på leiligheten, og to barn å forsørge. Like fullt greide han å ordne det, og den sommeren kjørte de den kondemnabile bilen tur-retur Roma.

Historien sier litt om Eero Aarnios ukuelige optimisme. Den ligger tykt utenpå ham den dag i dag. Han møter meg med et smittende humør, han tegner og forteller, og han uttrykker sin entusiasme over det meste. At han er 72 år er et ikke-tema; dette er en mann som fortsatt er opptatt med å se fremover. Han elsker sin kone og sine biler, og han er midt oppe i utvidelsen av det funksjonelle og lyse huset. Som selvfølgelig ligger ved bredden av et lite vann.

The swinging sixties

Eero Aarnios møbler er blitt ikoner for popkulturen, men da jeg spør ham om the swinging sixties er han for en gangs skyld litt tilbakeholden:

– Jeg var i London og besøkte Carnaby Street og Mary Quant, og jeg var på møbelmessene i Köln og Milano hvert år. Det var mye oppstyr, og etter at Ball chair ble lansert kom tysk fjernsyn alltid til Askos stand først. Likevel kan jeg nok ikke si at jeg var en del av popkulturen. Men jeg abonnerte på magasiner og jeg fulgte med, og jeg har alltid reist mye. Og én ting er sikkert; jeg hadde ikke romfart i tankene da jeg designet møblene. Alt dette er ting som er knyttet til møblene mine etterpå, av andre. Det som drev meg var en interesse for materialet. Det åpnet seg en ny verden med utviklingen av glassfiber- og plastmaterialene på 60-tallet. Jeg spurte ganske enkelt hva som var den beste formen for de nye materialene, sier han.

Når lunsjen er fortært og intervjuet er over kjører Eero Aarnio meg inn til Helsinki i sin Porsche. Det er noe playboyaktig over ham, men at han aldri ble et popikon i sin egen samtid kan antagelig forklares med en genuin beskjedenhet. Den fikk jeg nyss om da han fortalte om sin begeistring for Frank Gehrys Vitra designmuseum (som produserer miniatyrer av Ball chair og Pastilli) og Guggenheim i Bilbao. Han har vært og sett begge byggene, men da Frank Gehry besøkte Helsinki var Aarnio for beskjeden til å snakke med ham.

Beskjedenhet er én ting, det at møblene hans har vært lite synlige i flere tiår skyldes helt andre ting. Den viktigste årsaken ligger antagelig i oljekrisen i 1973 som endret holdningen til ressursbruk, plast og olje i de brede lag av folket. Utover på 1990-tallet var det blitt historie, og den nye designbevisstheten gjorde folk modne for de dristige formene fra 60-årene.

Kløende glassfiber og såpebobler

Den gang var det interessen for materialene som drev Eero Aarnio. Ball chair (1963) lages i glassfiber, og han forteller levende om hvor mye han klødde da han støpte prototypen på sløydverkstedet på skolen der Pirkkos far underviste. Det var et helvete å få prototypen presentabel, og grunnen til at stolen er heltrukket med stoff innvendig er fordi innsiden i glassfiberformen ser ganske ille ut. Men når den ble utstyrt med puter ble det riktig komfortabelt, og da den ble utrustet med telefon ble den et klokkeklart symbol på tidens fremskrittsoptimisme.

Det eneste problemet med Ball chair er at det er for mørkt inni. Man kan ikke lese uten et innebygd lysarmatur. Det sådde spiren til Bubble chair (1970), som støpes – eller rettere sagt blåses opp i

akrylplast. Eero Aarnio fikk idéen da han så sky-lightkuler. Problemet var at fabrikken ikke trodde de kunne blåse mer enn 50 prosent av kulen, inntil designeren fikk overbevist dem om å prøve. Det er en veldig følsom prosess, Bubble blir blåst opp som en boble, og den er veldig lealaus inntil den stivner. En stålring rundt åpningen er nok til å stive den av slik at den tåler vekten av et menneske.

Gleder barn

Pirkko og Eero Aarnio bor som nevnt ved en liten innsjø. De har bygd badstue nede ved vannet, og på bryggen ligger flere Pastilli (1968) som brukes som leketøy i vannet. Den er støpt av to deler, den er fylt med luft, og den flyter som en kork. Den egner seg også som akebrett om vinteren. Og den tåler frost; Eero Aarnios Pastilli-stoler har stått ute året rundt i 30 år.

Innendørs er hjemmet langt på vei innredet som et showrom. Sentralt i stuen står en nyutviklet gyngestol, og Pony-stolen (1973) er et annet viktig møbel. Selv om den ene av de to døtrene bor i USA er barnebarna ofte på besøk, og da heter favorittobjektene Tippi-fuglen, som ble lansert i fjor, og Pony-stolen (den kalles faktisk stol selv om den ser ut som en liten hest og du i beste fall sitter overskrevet på den). Favoritter vil de høyst sannsynlig også bli på utstillingen i Kunstindustrimuseet i Oslo i sommer.

– Da den utstillingen ble vist i Helsinki i fjor var det en flott opplevelse. Jeg tror det må ha vært den morsomste utstillingen på mange år. Alt som vises kan brukes, og det er moro å se publikum i aktivitet. Det flotte med barn er at de ikke eier hemninger, at de tar ting i bruk og leker seg gjennom livet. Det liker jeg, sier Eero Aarnio.

Bildene med klokken fra topp venstre: Eero Aarnio bruker like gjerne Tomato (1971, oppe til venstre) og Pastilli (1968, nede til venstre) på sjøen om sommeren eller i akebakken om vinteren som i stuen. / Ball chair ble en umiddelbar suksess da den ble lansert på Köln-messen i 1966. Men det bed på adskillige overvinninger å få satt den i produksjon. Da den ble lansert med innebygd, rød telefon ble den enda mer populær. For noen år siden lanserte Vitra Designmuseum en miniatyrversjon. / Da lekestolen Pony (1973) den stikker frem til høyre for Eero i bildet med gyngestolen ble satt i produksjon igjen inspirerte det Eero Aarnio til å jobbe videre med lekemøbler. Tipi ble lansert i 2002, den lages med fleksible ben og en kropp i polyuretan rundt en stålramme, og den er uten tvil en barnas favoritt. / Double bubble ble opprinnelig utviklet som et kunstglassobjekt i 2001, men det var for komplisert å blåse. Eero Aarnio videreutviklet det til en lampe i plast, og den produseres nå i flere størrelser opptil cirka en meter høyde. / Sopp-serien av lave stoler ble utviklet i 1961, og ble fløttet av blinde i Helsinki. Da det ble aktuelt å ta den opp igjen prøvde Aarnio flere produsenter i østen, men det var fortsatt de blinde i Helsinki som produserte den raskest og billigst. / Pastilli (1968)

